

Epistula canonica

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΑΤΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΡΩΝ ΕΙΔΩΛΟΘΥΤΑ ΦΑΓΟΝΤΩΝ Η ΚΑΙ ΕΤΕΡΑ ΤΙΝΑ ΠΛΗΜΜΕΛΗΣΑΝΤΩΝ

Περὶ τῶν μιαιοφαγησάντων ἐν τῇ καταδρομῇ καὶ περὶ τῶν διαφθαρεισῶν γυναικῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ, ἱερὲ πάπα, εἰ ἔφαγον οἱ αἰχμάλωτοι ταῦτα, ἅπερ παρετίθεσαν αὐτοῖς οἱ κρα τοῦντες αὐτῶν· μάλιστα ἐπειδὴ εἷς λόγος παρὰ πάντων, τοὺς καταδρα μόντας τὰ ἡμέτερα μέρη βαρβάρους εἰδώλοις μὴ τεθυκέναι· ὁ δὲ ἀπόστολος φησί· Τὰ βρώματα τῇ κοι λία, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταρ γήσει. Ἄλλὰ καὶ ὁ σωτὴρ ὁ πάντα καθαρίζων τὰ βρώματα· Οὐ τὸ εἰσπορευόμενον, φησί, κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον. Καὶ τὸ τὰς γυναῖκας τὰς αἰχμαλώ τους διαφθαρήναι, ἐξυβριζόντων τῶν βαρβάρων εἰς τὰ σώματα αὐτῶν· ἀλλ' εἰ μὲν καὶ πρότερον κατέ γνωστό τινος ὁ βίος, πορευομένης ὀπίσω ὀφθαλμῶν τῶν ἐκπορνεύον των κατὰ τὸ γεγραμμένον, δῆλον ὅτι ἡ πορνικὴ ἕξις ὑποπτος καὶ ἐν καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ οὐ προ χείρωσ δεῖ ταῖς τοιαύταις κοινω νεῖν τῶν εὐχῶν. Εἰ μέντοι τις ἐν ἄκρᾳ σωφροσύνη ζήσασα, καὶ κα θαρὸν καὶ ἔξω πάσης ὑπονοίας ἐπι δεδειγμένη βίον τὸν πρότερον, νῦν περιπέπτωκεν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης ὕβρει, ἔχομεν παράδειγμα τὸ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, τὸ ἐπὶ τῇ νεάνιδι, ἦν ἐν τῷ πεδίῳ εὗρεν ἄνθρωπος καὶ βιασάμενος αὐτὴν ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς· Τῇ νεάνιδι οὐ ποιήσετε, φησίν, οὐδέν, οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἀμάρτημα θανάτου, ὅτι, ὡς εἶ τις ἀναστῆ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ θανατώσει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῦτο· ἐβόησεν ἡ νεάνις καὶ ὁ βοηθῶν οὐκ ἦν αὐτῇ.

2 Κατὰ πλεονεξίας. Ταῦτα μέντοι τοιαῦτα.

Δεινὴ δὲ ἡ πλεονεξία καὶ οὐκ ἔστι δι' ἐπιστολῆς μιᾶς παραθέσθαι τὰ θεῖα γράμματα, ἐν οἷς οὐ τὸ ληστεύειν μόνον φευκτὸν καὶ φρικῶδες καταγ γέλλεται, ἀλλὰ καθόλου τὸ πλεονε κτεῖν καὶ ἀλλοτρίου ἐφάπτεσθαι ἐπὶ αἰσχροκερδεῖα, καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ἐκκήρυκτος ἐκκλησίας θεοῦ· τὸ δὲ ἐν καιρῷ τῆς καταδρομῆς ἐν τοσαύτῃ οἰμωγῇ καὶ τοσοῦτοις θρήνοις τολ μῆσαί τινας τὸν καιρὸν τὸν πᾶσιν ὄλεθρον φέροντα νομίσαι ἑαυτοῖς κέρδους καιρὸν εἶναι, ἀνθρώπων ἐ στὶν ἀσεβῶν καὶ θεοστυγῶν, οὐδὲ ὑπερβολὴν ἀτοπίας ἐχόντων. Ὅθεν ἔδοξε τοὺς τοιοῦτους πάντας ἐκκηρῦξαι, μήποτε ἐφ' ὅλον ἔλθῃ τὸν λαὸν ἡ ὀργή, καὶ ἐπ' αὐτοὺς πρῶτον τοὺς προεστῶτας τοὺς μὴ ἐπιζητοῦντας· Φοβοῦμαι γάρ, ὡς ἡ γραφὴ λέγει, μὴ συναπολέσῃ ἄ σεβῆς τὸν δίκαιον· Πορνεία γάρ, φησί, καὶ πλεονεξία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· μὴ οὖν γίνεσθε συμ μέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γάρ ποτε σκό τος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε· ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀληθείᾳ, δοκιμάζον τες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε· τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν· τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται. Τοιαῦτα μὲν ὁ ἀπόστολος· Ἐὰν δὲ διὰ τὴν προτέραν πλεονεξίαν τὴν ἐν τῇ εἰ ρήνῃ γενομένην δίκην τινύντες, ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ὀργῆς πάλιν πρὸς τὴν πλεονεξίαν ἐκτραπῶσί τι νες, κερδαίνοντες ἐξ αἵματος καὶ ὀλέθρου ἀνθρώπων ἀναστάτων γε νομένων ἢ

αίχμαλώτων ἢ πεφονευ μένων, τί ἕτερον προσδοκᾶν χρή ἢ ὡς ἐπαγωνιζομένους τῇ πλεονεξίᾳ ἐπισωρεῦσαι ὄργην καὶ ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ λαῷ;

3 [Περὶ τοῦ Ἄχαρ] Οὐκ ἰδοῦ Ἄχαρ ὁ τοῦ Ζαρᾶ πλημμελείᾳ ἐπλημμέλησεν ἀπὸ τοῦ ἀνα θέματος καὶ ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν Ἰσραὴλ ἐγενήθη ἡ ὄργη; Καὶ οὗτος εἷς μόνος ἤμαρτε· μὴ μόνος ἀπέ θανεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ; Ἡμῖν δὲ πᾶν τὸ μὴ ἡμέτερον, ἀλλὰ ἄλλο τριὸν τῷ καιρῷ τούτῳ κέρδος ἀνά θεμα νενομίσθαι προσήκει. Κάκεϊνος μὲν ὁ Ἄχαρ ἐκ τῆς προνομῆς ἔλαβε, καὶ αὐτοὶ νῦν ἐκ προνομῆς· κάκεϊνος μὲν τὰ τῶν πολεμιῶν, οἱ δὲ νῦν τὰ τῶν ἀδελφῶν, κερδάναντες ὀλέ θριον κέρδος.

4 Περὶ τῶν ἐν τῇ καταδρομῇ τὰ τῶν ὁμοφύλων ἀρπασάντων πράγματα. Μηδεὶς ἐξαπατάτω ἑαυτὸν, μήτε ὡς εὐρών· οὔτε γὰρ εὐρόντι κερ δαίνειν ἔξεστι· φησὶ τὸ Δευτερο νόμιον· Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ τὸ πρόβατον πλα νώμενον ἐν τῇ ὁδῷ, περιίδης αὐ τὰ· ἀποστροφῇ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου. Ἐὰν δὲ μὴ ἐγγί ζῃ ὁ ἀδελφός σου πρὸς σέ, μηδὲ ἐπιστῇ αὐτόν, συνάξεις αὐτά, καὶ ἔσται μετὰ σοῦ, ἕως ἂν ἐκζητή σῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου καὶ ἂ ποδώσεις αὐτά. Καὶ οὕτω ποιήσεις τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅσα ἂν ἀπόληται παρ' αὐτοῦ καὶ εὐρῆς αὐτά. Ταῦτα τὸ Δευ τερονόμιον. Ἐν δὲ τῇ Ἐξόδῳ, οὐ μόνον ἐὰν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ τις εὐρῆ, ἀλλὰ καὶ ἐχθροῦ· Ἀποστροφῇ, φη σίν, ἀποστρέψεις αὐτὰ εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου αὐτῶν. Εἰ δὲ ἐν εἰρήνῃ ἄρα ῥαθυμοῦντος καὶ τρυφῶντος καὶ τῶν ἰδίων ἀμελοῦντος ἀδελφοῦ ἢ ἐχθροῦ κερδάναι οὐκ ἔξεστι, πόσω μᾶλλον δυστυχοῦντος καὶ πολεμίους φεύγοντος καὶ κατὰ ἀνάγκην τὰ ἴδια ἐγκαταλείποντος;

5 [Περὶ τῶν ἀρπαζόντων τὰ ἀλλότρια ἀντὶ τῶν ἰδίων] Ἄλλοι δὲ ἑαυτοὺς ἐξαπατῶσιν, ἀντὶ τῶν ἰδίων τῶν ἀπωλομένων ἂ εὐρον ἀλλότρια κατέχοντες· ἵνα, ἐπειδὴ αὐτοὺς Βοράδοι καὶ Γότθοι τὰ πο λέμου εἰργάσαντο, αὐτοὶ ἄλλοις Βο ράδοι καὶ Γότθοι γίνωνται. Ἀπεστείλαμεν οὖν τὸν ἀδελφὸν καὶ συγγέροντα Εὐφρόσυνον διὰ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς, ἵνα κατὰ τὸν ἐνθάδε τύπον καὶ αὐτοῦ δῶῃ ὁμοίως, καὶ ὦν δεῖ τὰς κατηγορίας προσίεσθαι καὶ οὐς δεῖ ἐκκηρῦξαι τῶν εὐχῶν.

6 Περὶ τῶν βία κατεχόντων τοὺς ἐκ τῶν βαρβάρων ἀποφυγόντας αἰχμαλώτους. Ἀπηγγέλη δέ τι ἡμῖν καὶ ἄπιστον ἐν τῇ χώρᾳ ὑμῶν γενόμενον, πάντως που ὑπὸ ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν καὶ μὴ εἰδότην μήτε ὄνομα κυρίου· ὅτι ἄρα εἰς τοσοῦτόν τινες ἀπανθρω πίας καὶ ὠμότητος προεχώρησαν, ὥστε τινὰς τοὺς διαφυγόντας αἰχ μαλώτους βία κατέχειν. Ἀποστεί λατέ τινὰς εἰς τὴν χώραν, μὴ καὶ σκηπτοὶ πέσωσιν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

7 Περὶ τῶν ἐγκαταλεχθέντων τοῖς βαρβάροις καὶ ἄτοπα τινα κατὰ τῶν ὁμοφύλων τολμησάντων. Τοὺς μὲν οὖν ἐγκαταλεχθέντας τοῖς βαρβάροις καὶ μετ' αὐτῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ὄντας, ἐπιλαθομένους ὅτι ἦσαν ποντικοὶ καὶ χριστιανοί, ἐκβαρβαρωθέντας δὲ ὡς καὶ φονεύειν τοὺς ὁμοφύλους ἢ ζύλω ἢ ἀγχόνη, ὑποδεικνύναι δὲ ἢ ὁδοὺς ἢ οἰκίας ἀγνοοῦσι τοῖς βαρβάροις, καὶ τῆς ἀκροάσεως ἀπεῖρξαι δεῖ, μέχρις ἂν κοινῇ περὶ αὐτῶν τι δόξη συνελ θοῦσι τοῖς ἀγίοις, καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ ἀγίῳ πνεύματι.

8 Περὶ τῶν οἴκοις ἀλλοτρίοις ἐπελθεῖν τολμησάντων ἐν τῇ τῶν βαρβάρων ἐπι δρομῇ. Τοὺς δὲ οἴκοις ἀλλοτρίοις ἐπελθεῖν τολμήσαντας, ἐὰν μὲν κατηγορη θέντες ἐλεγχθῶσι, μηδὲ τῆς ἀκροά σεως ἀξιῶσαι· ἐὰν δὲ ἑαυτοῖς ἐξεί πωσι καὶ ἀποδώσιν, ἐν τῇ τάξει τῶν ὑποστρεφόντων ὑποπίπτειν αὐ τοὺς.

9 Περὶ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἢ ἐν τοῖς ἰδίῳ οἴκοις εὐρόντων τὰ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταλειφθέντα. Τοὺς δὲ ἐν τῷ πεδίῳ εὐρόντας τι ἢ ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις, καταλει φθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἐὰν μὲν κατηγορηθέντες ἐλεγχθῶσιν, ὁμοίως ἐν τοῖς ὑποπίπτουσιν· ἐὰν δὲ ἑαυ τοῖς ἐξείπωσι καὶ ἀποδώσι, καὶ τῆς εὐχῆς ἀξιῶσαι.

10 Περὶ τοῦ μὴ ἀπαιτεῖν εὐρητρα. Τοὺς δὲ τὴν ἐντολὴν πληροῦντας ἐκτὸς αἰσχροκερδείας πάσης πληροῦν δεῖ, μήτε μήνυτρα ἢ σῶστρα ἢ εὐρητρα ἢ ὧ ὀνόματι ταῦτα καλοῦσιν, ἀπαιτοῦντας.

11 Περὶ τῶν τρόπων τῆς μετανοίας. Ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου ἐστίν, ἔνθα ἐστῶτα τὸν ἀμαρτάνοντα χρὴ τῶν εἰσιόντων δεῖσθαι πιστῶν ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχεσθαι. Ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, ἔνθα ἐστάναι χρὴ τὸν ἡμαρτηκότα ἕως τῶν κατηχουμένων καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι· ἀκούων γάρ, φησί, τῶν γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας ἐκβαλλέσθω καὶ μὴ ἀξιούσθω προσευχῆς. Ἡ δὲ ὑπόπτωσις, ἵνα ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ ἰστάμενος, μετὰ τῶν κατηχουμένων ἐξέρχεται. Ἡ σύστασις, ἵνα συνίσταται τοῖς πιστοῖς καὶ μὴ ἐξέρχεται, μετὰ τῶν κατηχουμένων. Τελευταῖον δὲ ἡ μέθεξις τῶν ἁγιασμάτων.